

SĂPĂTURILE EFECTUATE LA BRĂNEȚ, ÎN AȘEZAREA GLINA

de AUGUSTIN ULANICI

Începute în anul 1972, săpăturile de la Brăneț au continuat cu unele intermitențe până în anul 1981.

Cercetările din acest din urmă an au avut din nou în vedere obiectivele anterioare. Dintre acestea, se impunea în primul rând cunoașterea mai aprofundată a culturii Glina prin descoperiri care să întregască tabloul sincronismelor, al influențelor și al genezei culturii respective.

Obiectivele mai sus enumerate au putut fi atinse mai mult sau mai puțin parțial și în campania de săpături din anul 1981, care s-a desfășurat în perioada 10-26 august.

Stratigrafia care s-a impus cu acest prilej concordă pe deplin cu cea stabilită în anii anteriori.

După cum se știe, stratul de cultură cuprinde două niveluri de locuire cu vestigii specifice culturii Coțofeni din perioada de tranziție la epoca bronzului și (fără cezură) trei niveluri care reprezintă cultura de tip Glina din perioada timpurie a epocii bronzului.

Cu toate că până în prezent nu s-a putut săpa decât circa 15% din suprafața totală păstrată a așezărilor respective, cultura Glina este reprezentată (până în anul 1981 inclusiv) de 14 locuințe de suprafață, cu un bogat inventar material: unelte din aramă, piatră și lut ars, idoli și numeroase vase întregi.

În anul 1981 s-au dezvelit două locuințe de tip Glina aparținând nivelului doi de locuire.

Prima dintre cele două adăposturi (nr.13) s-a impus printr-o mare masă de chirpici concentrată pe o suprafață de circa 6 x 6 m. Aici se afla o vatră bine păstrată (1 x 0,010 m), apreciabilă ca mărime. Tot aici se aflau o serie de unelte din silex - tipice și atipice -, impunându-se mai ales răzuitoare, cît și lame denticulate (pl.I/1-8). În jurul vetrei s-au găsit trei fusaiole din lut ars, din care două discoidale - aplatizate - și una de formă ovoidală (pl.I/9), două castroane întregi, precum și fragmente ceramice, sugerînd un larg repertoriu de tipuri de vase de dimensiuni variate.

Locuința nr.14 nu a putut fi dezvelită în întregime. În ea se impune o vatră bine păstrată, în jurul căreia erau masate o serie de fragmente ceramice alături de cîteva silexuri atipice și două fusaiole din lut ars, păstrate fragmentar.

După cum s-a menționat și cu alte prilejuri, ceramica ne oferă în totalitate o gamă largă de tipuri de recipiente, care, prin tehnica de lucru și motivele decorative, sînt specifice culturii Glina.

Castroanele se impun prin numărul lor ridicat, frecvente fiind cele cu pîntecele arcuit simplu, apoi cele cu pîntecele bitronconic. Un castron-bol este perfect emisferic și a fost lucrat din pastă arsă la cărămiziu-deschis (pl.I/10). Aceste recipiente emisferice alături de cele globulare se remarcă des în repertoriul ceramicii de la Brăneț. O mică amforă globulară are suprafața exterioară lustruită (pl.II/3).

Cîteva castroane au pereții tronconici, ușor arcuiți sau puternic bombăți. Unele cioburi ilustrează prezența unor castroane-tipsii cu o largă deschidere (pl.III/8), cu marginea scurtă, puternic înclinată spre interior, fiind asemănătoare cu cele descoperite la Maiu Roșu, jud.Giurgiu (din cadrul culturii Cernavoda III²) sau la Slobozia³. Tipul de castron-tipsie cu deschidere largă se întîlnește frecvent în ceramica de tip Gumelnița.

Dintr-un "castron" cu gura largă s-a păstrat un fragment a cărui margine prezintă o parte adusă spre interior - dublată fiind de o alta puternic arcuită spre exterior (pl.III/1). Deocamdată analogii pot fi găsite la unele vase din cadrul ariei Horodiștea-Foltești, cum ar fi acelea descoperite la Risești, jud.Vaslui⁴, într-un mormînt cu înhumatie plană cu ocră.

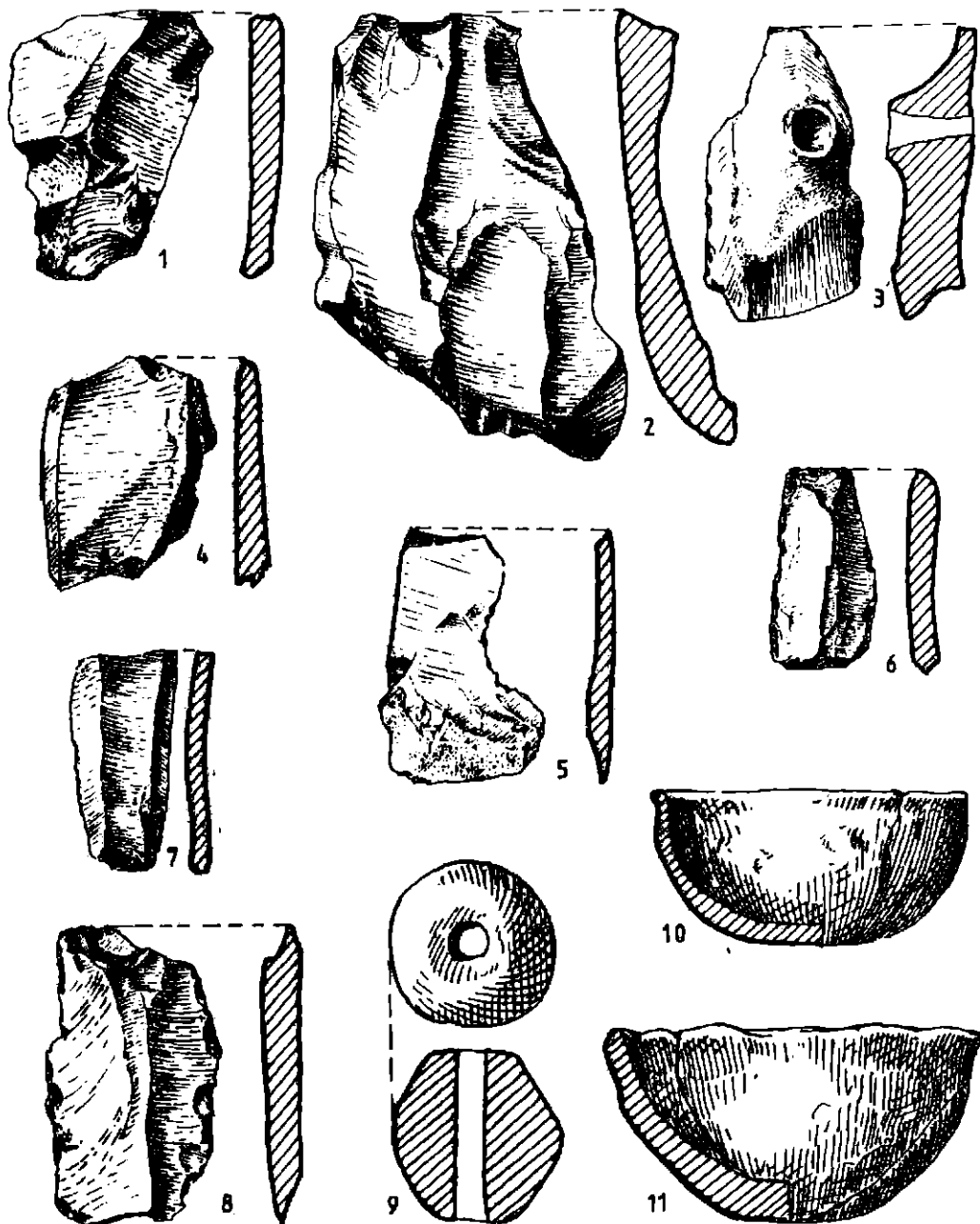
Fragmentar s-a păstrat un mic creuzet cu pereții foarte groși, prezentînd puternice urme de ardere (pl.II/5).

O piesă, singulară pînă în prezent în cadrul culturii Glina în general, a fost găsită în locuința nr.14. Are forma unei cupe (aplatizate) cu piciorul compact, înalt și tronconic. De pe acesta pornește recipientul propriu-zis cu pereții înclinați oblic pe porțiunea superioară a bazei (pl.II/1). Se pare că avem de-a face cu un mic opaț, ale cărui similitudini sînt de găsit fa aspectul cultural Cernavoda III⁵.

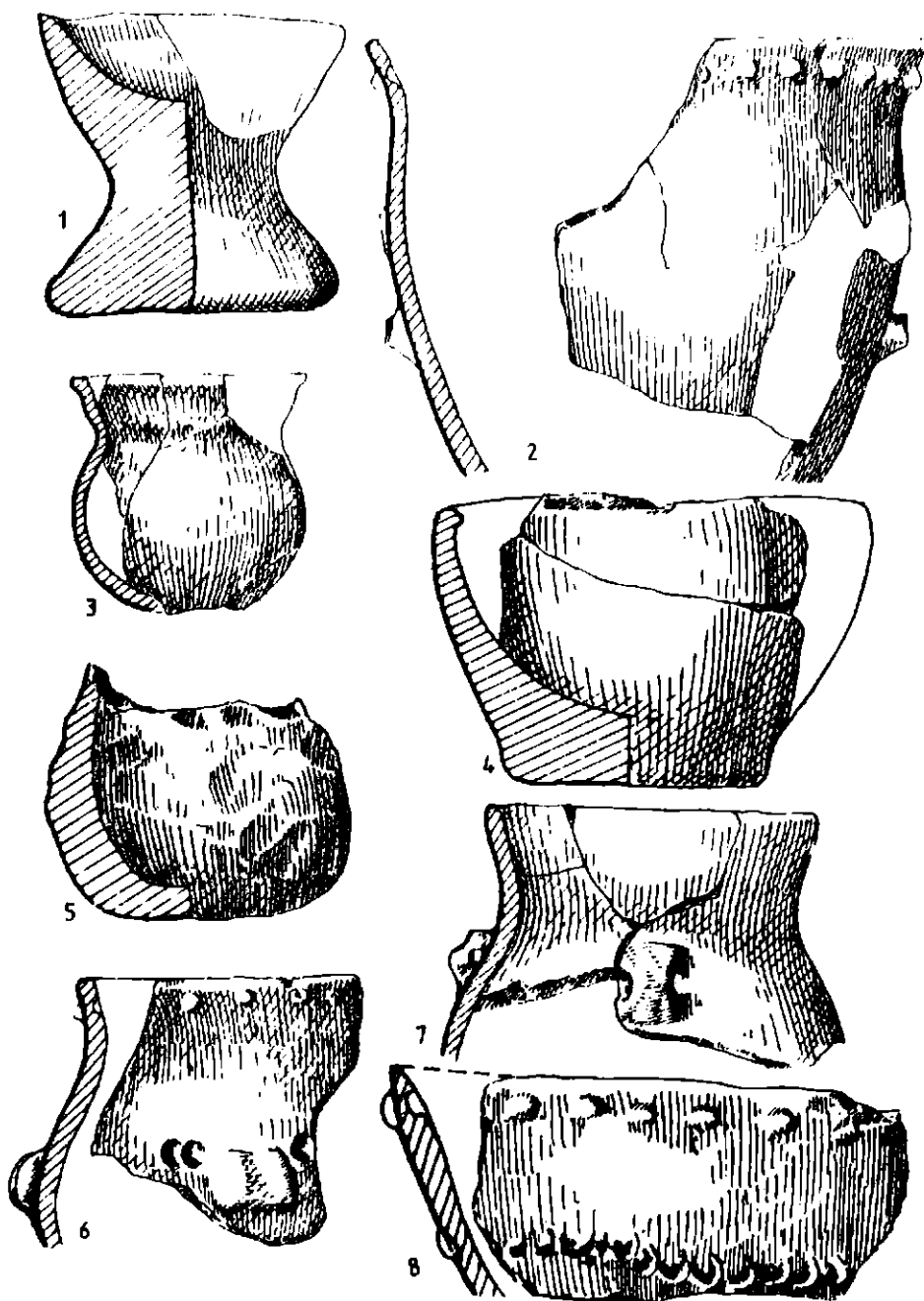
Mai trebuie să amintim că și cu ocazia săpăturilor din 1981 de la Brăneț s-au descoperit o serie de vase de uz casnic comun - tipul borcan - de dimensiuni apreciabile, cu toarte din bandă lată aplicate pe diametrul maxim al pîntecelui (pl.II/2), sau recipiente pentru provizii lucrate din pastă grosolană, cu pereții cu profil în "S" prelung.

Motivele decorative care împodobesc ceramica se integrează într-un tot în ornamentica specifică culturii de tip Glina: șiruri de găuri-butoni sub buză, combinați cu alveolări pe umărul vasului (pl.II/6,8) sau găuri-butoni cu impresiuni în șir circular alături de alveolarea sau crestarea buzei (pl.III/2). Elemente decorative sînt și grupele de protuberanțe - două cîte două (pl.III/9) - sau toartele cu cîrlige spiralice la bază (pl.III/7) sau aplicațiile cu alveolare la mijloc (pl.II/6). Majoritatea toartelor sînt lucrate din bandă lată (pl.III/3,6).

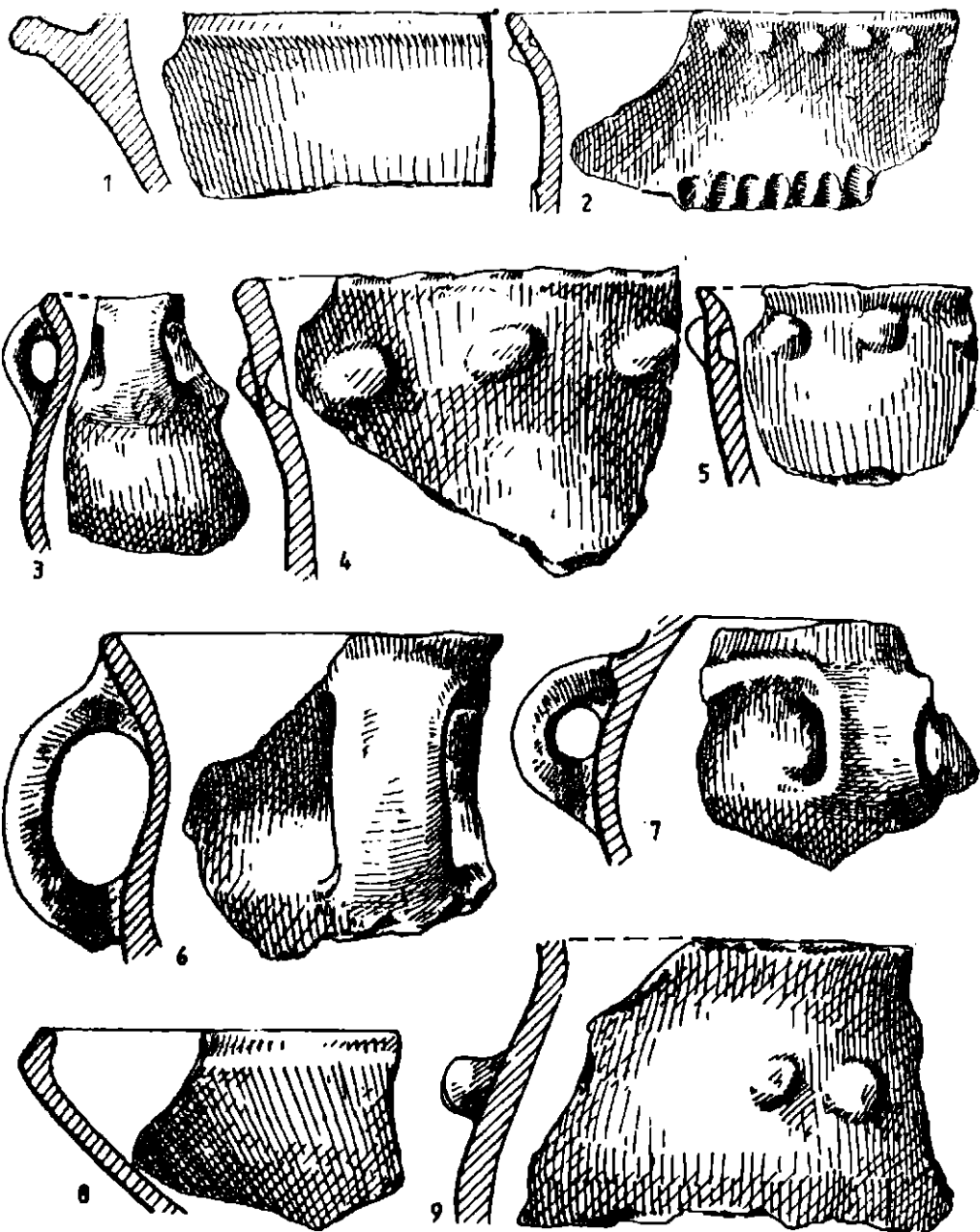
În urma fiecărei săpături de la Brăneț numărul formelor ceramice cît și ale ornamenticii crește, lărgind tipurile ceramice ale culturii Glina.

Pl.I - Brăneț, jud.Olt : 1-8, unelte din silix ; 9, fusai-olă din lut ars ; 10-11, castroane.

Pl. II - Brăneț, jud. Olt : 1-9, vase și fragmente
ceramice de tip Glină.

Pl. III - Brăneț, jud. Olt: 1-9, fragmente ceramice de tip Glină.

În concluzie trebuie să amintim parțial cele menționate și în rapoartele anterioare⁶.

Pe baza tipologiei formelor și a elementelor decorative, cât și pe baza similitudinilor și a sincronismelor stabilite până acum ceramica de la Brăneț se încadrează organic în cadrul culturii Glina.

Analogii multiple le aflăm în S-E Transilvaniei⁷, cât și în Muntenia la Mihai-Vodă și la Ciurel⁸, ambele în orașul București.

Pe alte planuri o serie de similitudini se impun prin intermediul materialului care se reflectă tipologic în repertoriul aspectelor culturale Cernavoda.

Tot tipologic, unele recipiente au ilustrat clar influențe din cadrul culturii amforelor sferice⁹.

Pe baza pumnalului din aramă descoperit în 1973 la Brăneț s-au stabilit unele sincronisme cu grupurile culturale Belotić-Bela Ćrkva și Bubany-Hum III¹⁰.

Influențele sudice constant remarcate pe multiple planuri sînt originare mai ales din Ciclade. Evident că, în ce privește geneza culturii, se constată din nou rolul primar al fondului local de tip Sălcuța-Gumelnița.

NOTE

- 1 Augustin Ulanici, Săpăturile de la Brăneț, jud. Olt, în Cercetări arheologice, I (= CA), Muzeul Național de Istorie, București, 1975, p. 45-77; idem, Noi cercetări arheologice la Brăneț, în CA, II, București, 1976, p. 33-73; idem, Săpăturile arheologice efectuate la Brăneț în anul 1976, în CA, III, București, 1979; idem, în CA, IV, București, 1981, p. 20-29.
- 2 Sebastian Morintz și Petre Roman, Aspekte des Ausgangs des Öneolithikums und der Übergangsstufe zur Bronzezeit im Raum der Niederdonaue, în "Dacia", N.S., XII, 1968, fig. 35/6.
- 3 Ibidem, fig. 32/14-16.
- 4 Marin Dinu, Le problème des tombes à ocre dans les régions orientales de la Roumanie, în Preistoria Alpina, vol. 10, 1974, Franța, fig. 9/1.
- 5 S. Morintz și P. Roman, op.cit., fig. 38/4, descoperit la Cernavoda.
- 6 A. Ulanici, op.cit.
- 7 A. Prox, Die Schneckenbergkultur, Brașov, passim.
- 8 S. Morintz, Gh. Cantacuzino, în Materiale, V, 1959, p. 634-635.
- 9 M. Dinu, op.cit.
- 10 M. Garașanin, Praistorija Srbije, I, Beograd, 1973; idem, în Ber., R.G.K., 1958, p. 92 și 94, fig. 11/4.

Résumé

En 1981 ont été continuées les fouilles de Brăneț. On a pratiqué une section où on a trouvé deux habitations de surface, appartenant au type Glina-Schneckenberg. Ceci élève le nombre de ce type d'habitations à 14.

Le matériel archéologique de type Glina que les fouilles mirent à découvert à Brăneț plaident pour un horizon chronologique ancien de l'âge du bronze, apparenté tant aux aspects de type Cernavoda (I, II, III) qu'à ceux de type Foltești. Il y a aussi des éléments similaires à ceux trouvés dans la culture des amphores sphériques.

LÉGENDE DES PLANCHES

- Pl. I. - Brăneț, Dep. d'Olt, 1-8 : outils en silex ; 9 : fusaïole ; 10-11 : chaudrons.
Pl. II. - Brăneț, Dep. d'Olt, 1-8 : fragments céramiques du type Glina.
Pl. III. - Brăneț, Dep. d'Olt, 1-9 : fragments céramiques du type Glina.